

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА **до проекту Закону України «Про медіа»**

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

Чинне законодавство у сфері засобів масової інформації, прийняте у 1993-2006 роках, є застарілим й не відповідає сучасному рівню технологічного розвитку у сфері медіа. Як наслідок:

1. Всупереч принципу технологічної нейтральності законодавством встановлено різні правові режими для одних й тих самих медіа, залежно від форми їх випуску (друкована, електронна, тощо).

2. Деякі форми існування медіа знаходяться поза правовим полем (не підпадають під дію вимог, заборон чи обмежень, які встановлені для таких самих медіа, що виходять в світ у іншій формі). Так, наприклад, законодавством передбачається регулювання «класичного» ТБ (ефір, супутник, кабель) при повній відсутності регулювання відносно «нових» способів поширення ТБ (IPTV, OTT), відео на замовлення і платформ спільного доступу до відео.

3. Законодавство містить цілу низку застарілих та неефективних процедурних норм, що стосуються реєстрації та/або ліцензування діяльності в сфері медіа, документообігу тощо, допускає правову невизначеність при здійсненні регуляторних та наглядових повноважень в сфері медіа.

4. Законодавство не передбачає дієвих механізмів захисту національного медіа-простору України та побудови інформаційного середовища здатного протистояти актуальним реаліям гібридної війни, загрозам інформаційної безпеки.

Окрім того, Україна має міжнародні зобов'язання щодо імплементації у національне законодавство норм Директиви Європейського парламенту та Ради 2010/13/ЄС про аудіовізуальні медіа послуги від 10 березня 2010 року зі змінами, внесеними Директивою (ЄС) 2018/1808 від 14 листопада 2018 року, тобто закріпити на рівні Закону оновлений комплекс правових норм у галузі аудіовізуальних медіа, який би відповідав європейським стандартам та сучасному рівню технологічного розвитку, спростив державне регулювання галузі, визначив ефективні та сучасні засади захисту прав споживачів на вільне отримання інформації, а також законні механізми визначення і обмеження шкідливого контенту.

2. Мета та завдання законопроекту

Метою законопроекту є створення єдиної, впорядкованої та взаємоузгодженої системи правових норм, спрямованих на регулювання правовідносин у сфері медіа, виконання Україною зобов'язань перед європейськими партнерами та імплементація норм європейського законодавства у національне законодавство України шляхом забезпечення

реалізації права на свободу вираження поглядів, права на отримання різнобічної, достовірної та оперативної інформації, на забезпечення плюралізму думок і вільного поширення інформації, на захист національних інтересів України та прав користувачів медіа-сервісів, регулювання діяльності в сфері медіа відповідно до принципів прозорості, справедливості та неупередженості, стимулювання конкурентного середовища, рівноправності і незалежності медіа.

Прийняття законопроекту має створити необхідні сучасні європейські умови для задоволення інформаційних потреб громадян України, ефективного розвитку сфери надання аудіовізуальних медіа сервісів з використанням нових технологій.

Оптимальними шляхами реалізації цих завдань є:

- узгодження законодавчих вимог (положень) з Європейською конвенцією про права людини та практикою Європейського суду з прав людини, Європейською конвенцією про транскордонне телебачення, Директивою Європейського парламенту та Ради 2010/13/ЄС про аудіовізуальні медіа послуги від 10 березня 2010 року зі змінами, внесеними Директивою (ЄС) 2018/1808 від 14 листопада 2018 року, документами Комітету Міністрів та Парламентської Асамблеї Ради комунікацій, документами Комітету Міністрів та Парламентської Асамблеї Ради Європи, рекомендаціями Україні експертів Ради Європи;

- систематизація й оновлення положень законодавства з урахуванням технологічного розвитку та появи нових видів медіа;

- забезпечення чіткості та передбачуваності законодавчого регулювання, насамперед, у частині уніфікації вимог до різних медіа, обмежень діяльності у цій сфері (ліцензування, контроль (нагляд), санкції тощо);

- забезпечення гарантій незалежності медіа, а також прозорості, незалежності та справедливості діяльності державних органів у сфері медіа, зокрема, під час регулювання і нагляду (контролю), запобігання виникненню у них тотожних або дублюючих повноважень;

- законодавче закріплення та забезпечення дотримання на території України вимог і обмежень у сфері медіа з метою захисту національного медіа-простору України та побудови інформаційного середовища здатного протистояти актуальним реаліям гібридної війни, загрозам інформаційної безпеки;

3. Загальна характеристика та основні положення законопроекту

Законопроект спрямований на забезпечення реалізації права на свободу вираження поглядів, права на отримання різнобічної, достовірної та оперативної інформації, на забезпечення плюралізму думок і вільного поширення інформації, на захист національних інтересів України та прав користувачів медіа-сервісів, регулювання діяльності в сфері медіа відповідно до принципів прозорості, справедливості та неупередженості, стимулювання

конкурентного середовища, рівноправності і незалежності медіа.

Закон регулює відносини, пов'язані з поширенням масової інформації, визначає правові засади діяльності в Україні суб'єктів у сфері медіа, а також засади державного управління, регулювання та нагляду (контролю) у цій сфері.

Системна реформа медійного законодавства, приведення його у відповідність до сучасного стану розвитку медійного ринку та медійного законодавства Європейського Союзу викликала широкий суспільний резонанс. Комітет з питань гуманітарної та інформаційної політики у рамках підготовки законопроекту про медіа до повторного першого читання розглянув і узагальнив величезний масив зауважень і пропозицій, отриманих за наслідками публічної експертизи, яка тривала упродовж січня – травня ц.р., напрацював нову редакцію проекту закону України про медіа, у якій врахована більшість слуханих зауважень і пропозицій. Зокрема:

1. Доопрацьовано термінологію проекту. Приведені у відповідність до вимог та критеріїв Директиви Європейського Союзу про аудіовізуальні медіа послуги визначення термінів «європейський продукт», «європейська студія-виробник», «національний продукт», «незалежна студія-виробник». З метою спрощення процедури захисту авторських та суміжних прав додано терміни «пакет телеканалів та радіоканалів», «програма організації мовлення (програма мовлення)» (ст. 2 Проекту). Враховано пропозиції громадськості щодо визначення поняття «провайдер аудіовізуальних сервісів». Його уточнено положенням, що такі суб'єкти не здійснюють редакційний контроль (ст.17 Проекту).
2. Із числа суб'єктів, на які поширюється регулювання Закону «Про медіа», вилучені іноземні нелінійні медіа та іноземні платформи спільного доступу до інформації (зокрема, Netflix, Amazon Prime Video). Із переліку умов застосування Проекту вилучені положення щодо критеріїв доступності сервісу на території України та можливості оплати їх громадянами чи юридичними особами України з території України.
3. У доопрацьованому проекті відповідно до Директиви ЄС про аудіовізуальні медіа послуги викладені вимоги до платформ спільного доступу до відео (замість платформ спільного доступу до інформації), додано визначення терміну «платформа спільного доступу до відео» та запропоновано режим взаємодії національного регулятора з платформами спільного доступу, у т.ч. іноземними.
4. Вилучено положення про обов'язковість трансляції радіоканалів, телеканалів, каталогів програм, які походять з країн, що є сторонами Європейської конвенції про трансграничне телебачення чи державами-членами Європейського Союзу, офіційними мовами цих держав (ст. 4 Проекту).
5. Встановлено заборону усім особам, зареєстрованим в офшорних зонах, брати участь у постачальниках електронних комунікаційних послуг для

- потреб мовлення з використанням радіочастотного ресурсу (ст.24 Проекту).
6. Конкретизовано вимоги до прозорості структури власності та контролю: додано строк на приведення структури власності у відповідність вимогам закону, уточнено порядок подання звітності та перелік підстав її подання (ст.ст.25, 26, 27 Проекту).
 7. Суттєві уточнення в проекті зроблені у Розділі III «Публічні аудіовізуальні медіа». Регулювання питань мовлення громад доопрацьовано з урахуванням рекомендації експертів Ради Європи, зокрема, в частині відокремлення суб'єктів мовлення громад від суб'єктів, заснованих місцевими органами влади, уточнені механізми забезпечення редакційної свободи та вимоги до програмного наповнення тощо.
 8. Вимоги щодо публікації вихідних даних онлайн медіа поширюватимуться лише на зареєстрованих суб'єктів (ст.37 Проекту).
 9. Програми США та Канади виключено з квоти європейського продукту. Відкориговані квоти на програми незалежних студій-виробників у відповідності до вимог Директиви: для таких програм встановлено квоту 10% та 5% протягом перехідного періоду (ст. 39 Проекту).
 10. Розширені гарантії захисту дітей від шкідливого контенту: обов'язок захисту дітей від шкідливого контенту розповсюджено на провайдерів аудіовізуальних сервісів. Проект зобов'язує онлайн медіа належним чином інформувати аудиторію про потенційну шкідливість контенту (ст. 42 Проекту).
 11. Відповідно до рекомендацій експертів Ради Європи уточнено підстави для надання права на відповідь чи спростування інформації: закріплено, що такими підставами є поширення відомостей, які не відповідають дійсності або які були викладені неправдиво (неповно або неточно). Конкретизоване коло суб'єктів, до яких може бути направлена вимога права на відповідь або спростування (суб'єкти у сфері аудіовізуальних, друкованих або онлайн медіа) (ст.43 Проекту).
 12. Уточнено порядок розповсюдження мовниками інформації про події значного суспільного інтересу. Закріплено право телевізійних мовників вільно обирати уривок (відеоряд) із трансляції події значного суспільного інтересу, необхідний для підготовки відповідних новинних повідомлень (ст. 46 Проекту).
 13. Спрощені умови реєстрації друкованих видань: встановлено, що вони підлягають обов'язковій реєстрації лише на період військової агресії (ст.63 Проекту).
 14. Вдосконалено норми щодо співрегулювання у сфері медіа: уточнено предмет спільного регулювання, конкретизовано процедуру створення органу спільного регулювання (Розділ VII Проекту).
 15. Допрацьовано процедуру здійснення контролю та нагляду у сфері медіа. Посилено повноваження регулятора у частині накладання санкцій на суб'єктів у сфері медіа, додано право регулятора скасовувати реєстрацію

аудіовізуальних лінійних медіа без рішення суду. Удосконалено процедуру застосування санкцій (Розділ XIII проекту).

16. Конкретизовано обмеження у сфері медіа, пов'язані зі збройною агресією (Розділ IX Проекту): уточнено перелік суб'єктів, які не можуть бути суб'єктами у сфері медіа в Україні, критерії забороненого контенту тощо.

За підсумками публічних дискусій напрацьовані важливі зміни і до низки інших положень проекту, у тому числі викладених у Розділі X Прикінцевих та перехідних положень.

4. Стан нормативно-правової бази у відповідній сфері правового регулювання

У відповідній сфері правового регулювання діють такі нормативно-правові акти:

1. Конституція України;
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод;
3. Європейська конвенція про транскордонне телебачення;
4. Закон України «Про інформацію»;
5. Закон України «Про телебачення і радіомовлення»;
6. Закон України «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення»;
7. Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні»;
8. Закон України «Про інформаційні агентства»;
9. Закон України «Про рекламу»;
10. Закон України «Про кінематографію»;
11. Закон України «Про телекомунікації»;
12. Закон України «Про радіочастотний ресурс»;
13. Законодавство України про проведення виборів і референдумів; тощо.

Реалізація Закону передбачає втрату чинності такими нормативно-правовими актами:

1. Закон України "Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні";
2. Закон України "Про телебачення і радіомовлення";
3. Закон України "Про інформаційні агентства";
4. Закон України "Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення";
5. Закон України "Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації".

Реалізація законопроекту передбачає внесення змін до таких нормативно-правових актів:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення;
2. Земельний кодекс України;
3. Кодекс адміністративного судочинства України;
4. Закон України «Про інформацію»;
5. Закон України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів»;
6. Закон України «Про кінематографію»;
7. Закон України «Про захист економічної конкуренції»;
8. Закон України «Про рекламу»;
9. Закон України «Про телекомунікації»;
10. Закон України «Про радіочастотний ресурс України»;
11. Закон України «Про Суспільне телебачення і радіомовлення України»;
12. Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», тощо.

Законопроект передбачає внесення термінологічних змін до цілої низки Законів України у зв'язку із заміною застарілого радянського терміну «засоби масової інформації» терміном «медіа».

Реалізація Закону передбачає розроблення Національною радою низки підзаконних нормативно-правових актів, спрямованих на його виконання.

5. Фінансово – економічне обґрунтування

Реалізація Закону не потребує додаткових матеріальних та інших витрат з державного та місцевих бюджетів.

6. Запобігання корупції

У проекті Закону відсутні правила і процедури, які можуть містити ризики вчинення корупційних правопорушень.

7. Прогноз соціально-економічних, правових та інших наслідків прийняття законопроекту

Прийняття Закону створює необхідні сучасні європейські умови для розвитку сфери медіа, реалізації права на свободу вираження поглядів, права на отримання різнобічної, достовірної та оперативної інформації, на забезпечення плюралізму думок і вільного поширення інформації, на захист національних інтересів України та прав користувачів медіа-сервісів, регулювання діяльності в сфері медіа відповідно до принципів прозорості, справедливості та неупередженості, стимулювання конкурентного

середовища, рівноправності і незалежності медіа.

Народний депутат України

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: Потураєв Микита Русланович
Сертифікат: 58E2D9E7F900307B040000002A672E00BEAE8000
Дійсний до: 14.02.2022 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
№ 04-14/03-2020/93753 від 02.07.2020

